

ARTIST ȘI OM DE CULTURĂ

Nu cu mult timp în urma, granița dintre artist și savant părea de netrecut. De la Pascal, care a observat bine deosebirea dintre spiritul de finețe și spiritul geometric, și până mai ieri, la Borges, care a traversat această graniță cu eleganță, scriitorul și bibliotecarul păreau ființe care nu aveau nimic în comun. Unul scria cărțile, celalalt avea grijă de ele.

Mirela Roznoveanu, prozatoare, poetă, critic literar de temut, dovedește că vremurile s-au schimbat. Într-o carte* adresată celor ce practică dreptul și au nevoie de informație, și se duc să o caute în bibliotecile virtuale, conectate prin internet, ea are curajul să inoveze, să prezinte procesul de căutare în această vastă rețea, ca o plimbare, cu o poveste, să introducă timpul acolo unde, de obicei, nu există.

Un manual, sau un tratat, sau un ghid turistic, ca și o teorie științifică, un catalog de baze de date, o carte de telefon, sau o fotografie, sunt imagini statice, care nu-și spun istoria.

Cartea Mirelei a fost o surpriză.

Mai întâi, pentru că este scrisă într-o limbă pe care a învățat-o târziu. Numai acest fapt poate să ne uimească. Câți oameni care vin în America, fără să știe limba, după câțiva ani, scriu o carte, făcută să-i învețe rapid, pe toți, ce să facă. Apoi, câți artiști aduc cu ei arta lor în rigorile manualului. Ori aici este punctul forte al cărții. Cartea este nu numai un manual, ci și un reportaj fascinant. Un film, și nu o fotografie. Autoarea povestește cum a aflat și vehiculat tehnici miraculoase și cum

a colaborat cu studenții ei. Eu numesc asta literatură postmodernă de frontieră.

Erudită, ea știe ce se întâmplă pe lume și leagă ingenios lucrurile. Iată un exemplu plăcut. În domeniul clasificării (cheia de boltă a găsirii, în orice bibliotecă, cât de cât serioasă), logica bivalentă nu funcționează bine. O carte, sau un articol, sau orice text, nu aparține numai unei clase, ci la mai multe, cu diferite grade de apartenență, și deci clasificarea preferă o logică fuzzy. Poeta, plină de viață, recomandă juriștilor să aplice această logică, proprie sfinților, așa cum este ea evocată în *Fuzzy Sets*, cartea mea.

Iată ce am găsit la pagina 163: „Istoria arată că orice descoperire a avut efecte creative și destructive, derivate, cred, din structura binară a materiei universului. Aceste efecte sunt, la rândul lor, reflectate în perpetua ambivalență a lumii. În conflictul etern dintre bine și rău, muritorii trebuie să-și decidă singuri locul. De ce parte a conflictului se găsesc, depinde de gradele de încredere sau neîncredere pe care și le-au construit singuri. Cu logica fuzzy, care nu favorizează frontiere abrupte, potrivită culturii juridice ajutată de calculatoarele electronice, pot spune că putem fi întotdeauna de partea lui Dumnezeu.”

Atunci când am cunoscut-o, aici la New York, autoarea se ducea la școală să învețe limba engleză și tainele cyberbibliotecii. Cyber înseamnă dominat de calculatoare, cybercultură a învățat să țină seama de

avantajele logicii fuzzy, și, azi, Mirela învață pe cei ce împart dreptatea în lume cum să se informeze, unde să meargă să afle despre dreptate, și care este logica judecăților de valoare. La asta m-am gândit când am citit, într-un text din *Commentary* (Februarie 2002), cum Gertrude Himmelfarb, soția lui Irving Kristol, îl judeca pe Richard Posner. Acesta este un intelectual de clasă, judecător la Curtea de Apel a Americii, și profesor la școala de drept a Universității din Chicago. Într-o carte recentă, *Public Intellectuals: A Study of Decline*, vorbind despre faptele unora și moralitatea lor, el se oprește la judecățile de valoare și spune că „ele depind de evaluări ce nu poate fi demonstrate ca fiind adevărate sau false.” Sunt aproape sigur că Posner va aprecia manualul eseului, povestit postmodern, scris de Mirela în cea mai simpatică școală de drept, cea de la Universitatea din New York.

Nu sunt tot atât de sigur, însă, de intelectualii publici din România, care par fermecați, mulțumiți să se uite numai la un grup periferic, foarte subțire, autoselectat cu atenție, care pretinde că ar reprezenta întreg continentul American. Ori acesta este foarte divers, și are, cum este firesc, nu numai o mână stângă ci și una dreaptă (așa cum observa și Virgil Nemoianu, acum câțiva ani, într-un articol, în revista '22)

Multe academii și fundații — asemenea soldatului japonez, care mai luptă, pentru că nu a auzit de sfârșitul erei moderne, dominată de logica cu două valori — continuă să fie

orbite de strălucirea acestui grup prolific, superficial, foarte gălăgios, care este interesant chiar și atunci când devine din acuzator, acuzat. (Pentru că se ocupă și cu subversiunea, grupul a început să se oxideze. Spun asta, impresionat de Robert Scholes, profesor la Brown University, care, într-un articol, *The Brothel of Modernism: Picasso and Joyce*, (ce poate fi găsit cu ușurință pe internet), demonstrând relația specială dintre prostituție și modernism, cu exemplul superbilor domnișoare din Avignon și cu extraordinarul Ulysses, studiază și cealaltă față a acestei relații, artistul modern care se prostituează, pentru că, spune el, atunci când bordelul a intrat în arta modernă, ca să dea capodopere, și arta a putut intra în bordel, ca să dea subversiuni.)

Cartea Mirelei merită premiată. Cu *magna cum laude*.

Să speram că Academia Româno-Americană sau Fundația Culturală Română, sau oricine altcineva interesat de legăturile patriei naturale cu cei din loc vitreg, vor începe să (re)cunoască și autorii, oameni de cultură, inoxidabili.

CONSTANTIN VIRGIL NEGOIȚĂ

*Mirela Roznovschi, *Toward a Cyberlegal Culture*, Transnational Publishers, Ardsley, NY, 2001, (247 pagini, 1-57105-168-6, \$95), — <http://www.transnationalpubs.com>